

YEREL YÖNETİMLERDE ÖZERKLİK

Fatih YÜKSEL

M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Araştırma Görevlisi

ABSTRACT

The urban problems grow very fast and this leads to the increase in the responsibility of local authorities in the same manner. This problem can be moved by means of keeping them from the heavy tutelage of central government. In this article, the autonomy problem in local authorities is tried to be studied.

I. GİRİŞ

Hızla artan kentleşmeyle birlikte, kentsel sorunlarda da paralel bir artış gözlenmektedir. Yurt çapına yayılmış ve her geçen gün artan bu sorunların üstesinden gelmek, yetkilerin tek elde toplandığı bir merkezi yönetimle mümkün değildir. Yerel hizmetlerin merkezi yönetim tarafından yürütülmesi büyük zaman kaybına ve hizmetlerde gecikmelere ve bunun sonucunda da büyük zararlara neden olmaktadır. Bu nedenle, yönetimin mümkün olduğu kadar halka yakınlaştırılarak, halkın gücünden istifade etmek ve yönetim sorumluluğuna halkı ortak etmek gerekmektedir. Bu ise, ancak yerel yönetimlerin özerk kurumlar olmaları sağlanarak mümkün olabilir. Zira, özerklik, etkin karar alınmasını, ülkenin ihtiyaç önceliklerine göre hizmetlerin yerine getirilmesini sağlayarak, hizmetleri daha etkin ve verimli kılmaktadır. İşte, biz bu makalede, yerel yönetimlerde özerkliğin gereklilik nedenlerini ve türlerini açıklayarak özerkliğin geliştirilmesi için, yerine getirilmesi gereken çözüm önerileri sunmaya çalışacağız.

II. YEREL ÖZERKLİĞİN TANIM VE KAPSAMI

"Özerklik, bir toplumda demokratik hükümet etmenin gerçekleştirilmesinde, insan hak ve hürriyetlerinin korunmasında bazı kurumlar için temel bir unsur sayılmakta, bazı hizmetlerin bu kurumlar aracılığıyla yürütülmesinde ülke çıkarları yönünden yarar görülmektedir. Özerklik, merkezden yönetimin ve bürokratik çalışmanın sakıncalarını gidirmek veya azaltmak için düşünülen bir yönetim biçimidir." [1]

O halde yerel yönetimin özerkliğini şu şekilde tanımlayabiliriz; yerel yönetimlerin ülke yararları doğrultusunda, kendi beldelerindeki ihtiyaçlarını gidermek için kendi organları ile karar alabilme ve uygulama hakkıdır, diyebiliriz.

Yani yerel yönetimlerin, kendi görev alanlarıyla ilgili karar alma, hiçbir baskı altında kalmadan karar organlarını oluşturabilme ve mali bağımsızlıklarının olması, yerel özerkliktir denilebilir.

Özerklikten amaç, özerklik tanınan idarelerin daha etkin yönetimini, yani hizmette etkinliği sağlamak, yerel halkın çıkarlarını kollamak, ülke çıkarlarını korumaktır.

Özerkliğin sınırları anayasa ve kanunlarla çizilir. Bunların dışına çıkılmaması gerekir. Özerklikten kasıt, hizmetlerde etkinlik ve verimliliği sağlamaktır. Yoksa kanunları yanlış yorumlayarak kişilere çıkar sağlamak değildir. Serbestçe kendi organlarını oluşturabilme ve karar alma yetkisine sahip olmaları, hizmetlerin doğru ve hızlı bir şekilde yerine getirilmesi içindir. Özerklik, hizmetlerin basit, etkin ve ucuz karşılanmasını sağlar, örgütlerin zarar etmelerini önler, politik baskı ve müdahalelere engel olur, personel ve malzeme kullanılmasında israfı önler, böylece kurumu kara geçirir.

Yerel özerkliğin iki farklı niteliği vardır. İlki, yerel yönetimlerin merkezden tamamen bağımsız değil, sadece kendi görevlerini yaparken merkeze bağımlı olmamalarıdır. Diğeri ise, yerel organların o yöre halkının ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve gereği gibi temsil edilmeleridir. [2]

Demek oluyor ki, özerk yerel yönetim düşüncesinin altında yatan temel felsefe, halkın kendi kendini yönetimidir. Yani demokratik yönetim anlayışının bir ürünüdür. Halkın kendi kendini yönetimde ancak, merkezi yönetimin baskısından uzak kendine has organlarını seçmek, bu organlar vasıtasıyla karar vermek, kararı uygulayabilmek ve kendine has gelir

kaynaklarının bulunması, ayrı bir bütçesinin olması, bu kaynaklarını gerekli yerlere harcayabilmesiyle mümkün olur.

III. YEREL ÖZERKLİĞİN GEREKLİLİK NEDENLERİ

Yerel özerkliğin gereklilik nedenlerini anlayabilmek için yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasındaki farkları bilmek gerekir. Bu nedenle burada yerel yönetimin ve merkezi yönetimin farklarıyla ilgili kısa bir bilgi verelim.

Kamu hizmetlerinin merkezden yürütülmesi çok zordur. Dolayısıyla Dünyada bazı istisnalar hariç hemen hepsinde, bunlara doğu bloku ülkeleride dahil, yerel yönetimler vardır. Fakat bunların özerklikleri arasında farklılıklar gözüktür. Yerel yönetimlerin özerkliklerinin gerekliliğini tartışırken önce konuya yönetim bilimi açısından yaklaşmak gerekir. Merkezi yönetimin yükünü hafifletecek, ki özellikle her iş merkezi yönetimden bekleniyorsa, yönetimde etkinliği sağlayacak bir yönetim birimine ihtiyaç vardır.

Merkezden yönetim, kamu hizmetlerinde gecikmeye neden olabilir, ihtiyaç tam olarak tesbit edilemeyebilir. Çünkü bütün kararların merkezde belirlenmesi, yerel halkın tercihlerine ve önceliklerine uygun düşmeyebilir. Bu da kaynak israfına neden olabilir, kırtasiyecilik merkezi yönetimde daha çok görülür. Bu şekilde bütün kararların merkezden alınması ve uygulanması bürokrasiyi artırır.

Taşrada görev yapan memurlara fazla bir inisiyatif tanınmamıştır. Bu da memurları geliştirmez ve onların beceri ve yetenekleri köreltilir. Ayrıca merkezden yönetim, halkın kamu hizmetlerine karşı ilgisini ve katılımını azaltır. Halk kendiyile ilgili olmayan konularda yönetime ilgisizleşmektedir.

O halde yerel yönetimlerin önemi burada ortaya çıkmış olmaktadır. Yerel yönetimler bu saydığımız sakıncaları ortadan kaldırmaktadır.

Yerel yönetimler hizmetlerin yürütülmesinde, verimli bir metod olarak görülür. Kararlarda isabet olur, yerel halkın arzu ve istekleri, yerel yönetimler tarafından, o yöre halkının iştirakiyle tesbit edilir. Dolayısıyla isabetli kararlar alınır.

Ayrıca bu vesileyle halkın yönetime katılımında sağlanmış olur. "halk siyasi olarak temsil edildikleri organların faaliyetlerine daha çok ilgi duymaktadırlar. Seçimle işbaşına gelen yöneticiler, yaptıklarından dolayı siyasi bir sorumluluk taşımaktadırlar. Dolayısıyla siyasi yöneticiler aldıkları kararlarda ve yürüttükleri hizmetlerde bu sorumluluğu yansıtırlar." [3] Yani halkın ilgisi yerel yönetimlere daha fazladır.

Yerel yönetimlerde karar alma tek bir organ tarafından olmaz. Halk, seçilmiş organlar ve yerel yönetim birimlerinde çalışan personel, kararlara katılırlar. [4]

Yerel yönetimler, bu üstünlüklerini yerine getirebilmeleri için, özerk kurumlar olmaları şarttır. Bu üstünlükler onun özerk olmasına bağlıdır.

Saydığımız, tüm bu yerel yönetimlerin gereklilik nedenleri, - yerel özerkliğin gereklilik nedenleriyle paralellik gösteriyor. Yerel yönetimlerin, hızla artan kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan kentsel hizmetleri karşılayabilmesi ancak özerk olmalarıyla mümkün olabilir.

Özerk yerel yönetimlerin, toplumsal ve ekonomik gelişmeye katkıları ihmal edilmiş bir konudur. Bu katkı halkın emek, kaynak ve düşünce gücünü yöresel ve ulusal kalkınma çabalarına yansıtma ile mümkün olur. [5] İşte yerel özerkliğin en önemli gereklilik nedenlerinden biri budur, yerel halkın yaratıcılık ve maddi güçlerinden, katılım yoluyla istifade etmek. Bu kamu hizmetlerinin karşılanmasında önemli bir kaynaktır. "Dolayısıyla yerel özerklik, üretkenliği ve üretimi artıran bir araçtır." [6] "Özerk yerel yönetimler, ülkelerin kalkınmalarında, demokratik anlayışın yenleşmesinde ve temiz toplum ideallerinin gerçekleşmesinde katkı payı en yüksek olan kuruluşlardır." [6]

Bu açıklamalardan yerel yönetimlerde özerkliğin, kaçınılmaz bir ilke olduğu görülmektedir.

Vatandaşlar demokratik ilkelere ve davranışlara alışkanlığı yerel yönetimlerde kazanırlar. Yerel düzeyde kavgasız, gürültüsüz, en iyi yöneticileri seçmeyi öğrenen vatandaş, ulusal düzeydeki temsilcilerini de aynı davranış içinde seçme imkanı bulabilirler. Ulusal düzeydeki meclislere gelecek temsilciler, seçilebilme yarışını buralarda öğrenirler. [1]

Özerk yerel yönetimler, herkese eşit davranışında bir araçtır. Halkın isteklerine kulak

vermek, onları alınan kararlarda etkin ve etkili kılmak, hizmet sunumunda partizanlık yapmamak veya bir başka sebeple taraf olmamak özerkliğin sonuçlarıdır.

IV. YEREL ÖZERKLİĞİN İLKELERİ

a- Şeffaflık

Özerk yerel yönetimin özünde, halkın kendi kendini yönetimi, yani demokrasi düşüncesi yatar. Halkın yönetime katılabilmesi için ise yerel ihtiyaçları ve bunlarla ilgili gelişmeleri ve yerel yönetimlerin bu ihtiyaçlar karşısında tutum ve davranışlarının neler olduğunu bilmesi gerekir. Bu da yerel yönetimlerin şeffaf olmasını gerektirir. Ancak bu şekilde yerel halk gelişmeleri takip edebilir ve kararlarda etkin olabilmek için yönetime katılma yolları arar. Bu şeffaflık ise bir şekilde sağlanmalıdır. Bu ise Yerel basın, gazete ve televizyonlar aracılığıyla veya halk meclisleri yada bir başka şekilde mümkün olabilir. Yani şeffaflığın temelinde halkın yerel hizmetlerle ilgili bilgileri öğrenebilme hakkı yatar.

b- Objektif Davranış İlkesi

Yerel yönetimler, o yöredeki tüm vatandaşlara eşit hizmet vermek zorundadır. Her ne kadar belli bir siyasi partinin ismi altında seçime girilse de, seçilmişler o yörede yaşayan tüm vatandaşları temsil ederler. Taraf tutmaları, hem kendi partisinden olan vatandaşlar arasında, hemde diğerleri tarafından destek bulmaz, uygun görülmez. Kurumlar objektif olmalı aksi taktirde ise kurumlar yıpranır, itibarı zedelenir, üstelik bu kanunsuz bir işlem olur. O yörede yaşayan vatandaşların hepsi vergi verir ve haklı olarak yerel ihtiyaçlarının karşılanmasını ister. Bu idarelerin elindeki mallar herkesin malıdır.

c- Sosyal Adalet İlkesi

Özerk yerel yönetimlerin ilkelerinden bir diğeri de, sosyal adalet ilkesidir. Kişiler arasında ayırım yapmanın bir gereği olarak, kendi bölgesinde yaşayan kişilere ikinci sınıf vatandaş gözüyle bakılmamasını sağlamalıdır. Ayrımcı işlemlere girişmemelidirler.

Son yıllarda, bir çok ülkede tarımın verimliliği ve kişi başına düşen tarımsal gelir, köylüyü köyünde tutmaya yetmeyecek kadar düşmüştür. Toprakların parçalanması, ekonomik kriz gibi sebepler gelirin düşmesine neden olmuştur.[7] Ayrıca nüfus köylerden

kentlere kaymış ve kentlerde bir çok sorun ortaya çıkmıştır. Altyapı hizmetlerine olan talep artmış, çarpık kentleşme ortaya çıkmıştır. "Hızlı nüfus artışı, kentleşme, teknolojik ilerlemeler ve sanayileşme, ulaşım araçlarındaki gelişmeler çevre kirliliğine neden olmuştur."[7]

"Bu şekilde, kötü hayat şartları içinde yaşayan insanların durumlarının düzeltilmesi, kendi ile ilgili olan önlemlerin alınmasında ve kararların verilmesinde faal görev almaları ve katılmaları ile mümkün olabilir. Bu alanda mahalli idarelere önemli görevler düşmektedir. Bu alanda mahalli idareler, işsizliğin önlenmesi ve sosyal hizmetlerin sunulmasında, adaletli bir dağıtım yapması gerekir."[8]

d- Halk Katılımı

Yerel Özerkliğin bir diğer niteliği ise, halk katılımıdır. Yerel özerkliğin temelinde zaten budur, katılımıdır. Özerkliğin, daha önce bahsettiğimiz gibi esası, demokrasi düşüncesine dayanır. Yani halkın kendi kendini yönetimidir. Bunu yerel bazda düşündüğümüzde, yerel halkın yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere yerel düzeyde yönetime katılımıdır.

Ülkenin demokratikleşmesiyle, yerel yönetimlerde katılım arasında yakın bir ilişki vardır. "Eğer yerel düzeyde topluluklarda demokratik bir halk katılımı yoksa, ülkenin demokratik olduğunun ileri sürülmesine imkan yoktur."[9] Katılımda özerklikle doğru orantılı olarak ülkeden ülkeye demokratikleşme düzeylerine göre farklılıklar gösteriyor. Halk katılımının olmadığı bir yerel özerklikten bahsedilemez. O halde halk katılımı, yerel özerkliğin en önemli ilkelerinden biridir.

V. YEREL YÖNETİMLERDE ÖZERKLİK TÜRLERİ

a- İdari Özerklik

"Yerel yönetim, yasalar uyarınca oluşturulmuş, yönetim organlarının, yine yasaların belirlediği yada merkeze bırakılmış olanlardan başka işlevleri görebilmek için kurulmuş tüzel kişiliklerdir."[10]

Bu tanımdan anlaşıldığı üzere, yerel yönetimlerin amacı, yerel halkın yerel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yani ulusal amaçlar, yerel yönetimlerin amaçları arasına girmez. Yerel düzeyde kurulmuş tüzel kişilerdir. Yerel yönetimlerin bu amacı, onların merkezden ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmasını gerektirir. İşte özerkliğin gereği de

burada ortaya çıkar. Yerel düzeyde oluşturulan bu örgütler, halka en yakın örgütler olduğuna göre ve sadece o yörenin ihtiyaçlarıyla ilgilendiğine göre, özerk olmaları kaçınılmazdır. Bu da öncelikle idari açıdan özerk olmalarını gerektirir. İdari özerkliğin nitelikleri, yine yukarıda verdiğimiz tanımlarda yatmaktadır. Bunlardan birincisi, ayrı yönetim organlarının olmasıdır. Merkezden bağımsız bir tüzel kişilik olmaları gerekir ki, ayrı yönetim organları olsun. O halde idari özerkliğin olabilmesi için ayrı bir tüzel kişilik oluşturulması gerekir. Bu, merkezi yönetimin dışında ayrı bir örgütlenme ile mümkün olur. Ayrı tüzel kişiliği olan bu örgütün, yukarıda dediğimiz gibi, kendine has, kendi yönetim organları olması gerekir. Sadece ayrı bir yönetim organının olması yeterli değildir. Bu organların seçimle iş başına gelmesi gerekir. Bunlara bir örnek verecek olursak; belediyelerde belediye başkanı, belediye meclisi gibi o yörede yaşayan ve onların ihtiyaçlarına cevap vermek üzere kurulan bu örgütlerin organları, yine o yöre halkının oylarıyla seçilmesi gerekir. Bu demokrasinin ve dolayısıyla özerkliğin bir gereğidir. Yerel yönetimlerin seçimle iş başına gelen bir organı merkeze karşı bağımsız olmalıdır. Merkezi idarenin ağır denetimi altında yaşayan yerel yönetim organlarının, özerkliğinden bahsedilemez. O halde merkezi idare, yerel idarelerin personelini azletmek veya isteğine göre atamak yetkisine sahip bulunursa, yerel idareler merkezi idarenin bir tür yetki genişliğine sahip yürütme organı durumuna düşer. Günümüzde belediye başkanlarının merkezi yönetim tarafından görevden alındığı bilinmektedir; yine il özel idarelerinin başı olan valiler merkezi yönetim tarafından atanmaktadır. Bu özerklikle bağdaşmayan bir durumdur. Bu yönüyle il özel idareleri merkezi idarenin en çok etkisi altında bulunan kuruluşlardır. Bu bağımsızlığı sağlamanın en önemli yolu seçimdir. Özerk bir yönetimin organı seçimle iş başına gelmelidir. Ancak bu şekilde merkezi idarenin baskısından uzaklaştırılabilir. "Demokratik ülkelerde, yerel idare organlarının seçimle iş başına gelmesi, gerçek bir yerinden yönetim sisteminin temel ilkesi sayılmaktadır." [1] Yalnız, gelişmekte olan ülkelerde, Türkiye'de olduğu gibi, veya demokrasinin tam yerleşik olmadığı ülkelerde, sadece organların seçimle iş başına gelmesi yeterli olmamaktadır. Belediye başkanı seçimle iş başına geldiği halde merkezi yönetim tarafından atanmış gibi geri alınabilmektedir. Demek ki demokratikleşmeyle özerklik birbirleriyle ilişkili kavramlardır. Demokrasinin yerleşik olduğu İngiltere gibi ülkelerde, seçimle iş başına gelenler yine seçimle görevden alınmakta ve böylece yerel yönetimlerin organlarının tam bağımsızlığı sağlanmaktadır.

İdari özerklik, aynı zamanda denetimle ilgili bir kavramdır. Merkezi yönetimin ağır denetimi altında bulunan yerel yönetimlerin, idari özerkliğinden bahsedilemez. Organlarının bağımsızlığının yanında yerel yönetimler üzerindeki vesayet oranında önemlidir. İdari

açıdan yerel yönetimler üzerinde, ağır vesayet uygulaması özerkliği zedeler. Yerel yönetimler üzerinde merkezi yönetimin uyguladığı vesayet amacını, hukuka uygunluk ve yurt çapına hizmetleri eşit oranda yaymak için, koordinasyonu sağlamaktır. "Aşırı derecede idari denetim, mahalli teşebbüsü yok eder. Bu sebeple merkezi denetim arttıkça ve merkezi siyasetin tatbiki istendikçe, mahalli teşebbüs azalır." [11] Personel atamasından tutun da, kararların uygulanması, toplanma yer ve saatinin, hangi binada yapılacağına kadar müdahale eden bir denetim ortamında, özerkliğin gereklerinin yerine gelmesi mümkün değildir. Yani demokratikleşmesini hünüz tamamlamamış, gelişmekte olan ülkelerde olduğu üzere, göstermelik bir yönetim şeklinde kurulmuş olan ve fakat merkezi yönetimin istediği oranda iş yapabilen, yoksa engellenen yerel yönetimlerin özerklikle ilgisi yoktur.

"Yerel yönetimler üzerinde aşırı denetim, mahalli menfaatleri giderek zayıflatır. Çünkü ulusal seviyede alınan kararların, mahalli otoriteye empoze edilmeye çalışılması mahalli otoriteyi güçsüz kılar, zayıflatır." [12] Halbuki özerk, yani bağımsız yerel yönetimler de mahalli menfaatleri teşvik eder ve güçlendirir. [13]

İdari denetim, mahalli idarelerin eylemleri, işlemleri organları ve personeli üzerinde olmaktadır. Mahalli idarelerin planları, projeleri ve programları, düzenleyici işlemleri üzerinde denetim yapılır.

İdari özerkliğin diğer bir şartıda bağımsız, seçimle iş başına gelen organların kesin karar alabilme yetkisidir. Özerk bir yönetim, kesin karar alabilmelidir. Bu kurumların özerk olabilmeleri için, aldıkları kararları üst makamların ön iznine veya onayına bağlı olmadan uygulayabilmelidir. Aksi şekildeki uygulamalar gerçek özerklik deyildir.

İdari özerkliğin temelinde kendi yağıyla, dışarıdan destek almadan kavrulma yaklaşımı yatar. O halde hukuk devletinin bir gereği olarak, yetki ve sorumlulukları, kanun tarafından belirlenmeli, buna dayanarak kendi kararlarını kendi organlarıyla almaları ve kendi organlarının aldığı kararlarla hizmetlerini temin etmeleri sağlanmalıdır.

Yine yerel yönetimlerin, idari özerkliği için merkezi yönetimin denetimi azaltılarak esas denetimin halka verilmesi gerekir. Tabii olanda budur. Yerel sorunlarla ilgilenen ve o yöre ihtiyaçlarına cevap vermesi hedeflenen yerel yönetimlerin denetiminde o yöre halkına ait olması, idari özerkliğin bir gereğidir. Asıl olan kendi görevlerini merkezin karışması olmaksızın, kendi imkanlarıyla görebilmeleridir. Söz konusu olan, geniş bir

özgürlükten yararlanabilmeleridir. Seçilmiş yerel organlar, halkı gereği gibi temsil edebilmelidir.

Bütün bu saydığımız şartların yerine gelmesi içinde görev ve yetkiler, yasayla düzenlenmeli, bu yetki ve görevlerin yerine getirilmesi için gerekli kamu gücünü bunlar kendi organlarından almalıdır.

b. Mali Özerklik

Yerel yönetimlerde etkinlik, sosyal adalet ve tarafsızlık, bu idarelerin görevlerini yerine getirebilecek düzeyde gelir kaynaklarına sahip kılınmasıyla mümkün olabilir. Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının yetersizliği, özerkliklerinin sınırlanmasına ve merkezi yönetimin daha çok müdahale etmesine neden olmaktadır. Mali kaynakları yetersiz olan yerel yönetimler, kendi hizmet alanlarına giren bazı görevleri, merkezi yönetime devretme eğiliminde olmaktadır. Özellikle sağlık, kolluk ve yangın söndürme hizmetleri alanlarında bu eğilim gözlenmektedir.[6]

Yerel yönetimlerin, devletten sürekli yardım bekler hale getirilmesi ve verilen yardımların koşullu olarak verilmesi mali özerkliği tehdit eden bir durumdur.

Yerel yönetimlerin görevlerini yerine getirebilmeleri, doğal olarak gelire bağlıdır. Bu durumda, yerel yönetimlere iki türlü gelir kaynağı sağlanabilir. Birincisi, merkezi yönetimin verdiği yardımlar; diğeri ise, kendi öz kaynaklarıdır. Bunlardan birincisi, mali özerkliği tehdit ederken, diğeri destekler.

Mali özerkliğin gerçekleştirilmesi için, öz gelir kaynaklarının artırılması sağlanmalıdır. Bunun için yerel vergi salma yetkisi yanında, kendi sınırları içindeki devlet gelirleri üzerine yüzde ekleme, belediye hizmetinin sağladığı rantlara el koyma yetkisinin de, yerel yönetimlere verilmesi gerekir. Kısacası, yerel hizmetlerin finansmanının, yerel halkın cebinden yerel meclis kararıyla alınması sağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin kendi kaynakları konusunda, yerel vergiler en önemli yeri alır. Bu çerçevede konunun kanunlarla düzenlenmesi, belediye kanunu ele alınarak, belediye vergi, harç ve harcamalara katılma paylarının kapsam, oran ve miktarları yeniden tespit edilmelidir.

VI. SONUÇ

Yerel yönetimlerin, hızla artan hizmetlerin üstesinden gelmesi, bir an evvel özerkliklerinin sağlanması ile mümkündür. Çünkü, mahalli idareler

üzerindeki, aşırı merkez baskısı yerel menfaatleri zedeleyerek yerel yönetimleri güçsüz kılarak, yoğun hizmet talepleri karşısında yerel yönetimleri yetersiz bir duruma sokar. Oysa ki, özerk yerel yönetimler, halkın katılımını sağlayarak, yönetimin sorumluluğunu yönetilenler arasında dağıtmakta, onları, hizmetlerin karşılanmasında bir şeyler yapmaya zorlamakta ve güçlerinden istifade edilerek, etkinlik ve verimlilik artırılmaktadır. Hizmetler daha kısa zamanda karşılanmakta ve merkezi yönetimin yükünü hafifletmektedir.

O halde, idari ve mali özerklik'in sağlanması için görev ve yetkiler yasa ile yeniden düzenlenerek, esas güçlerini, kendi seçilmiş organlarından almaları sağlanmalıdır. Ayrıca, yerel yönetimlerin özerkliklerini en fazla tehdit eden ve onları merkeze muhtaç hale getiren mali yetersizliklerin ortadan kaldırılması için,

öz kaynaklarının artırılması yoluna gidilmelidir. Bunun için de yerel vergi kaynakları artırılarak, bazı vergi türleri yerel yönetimlere bırakılmalı ve bizzt kendilerinin toplaması sağlanarak mali yönden güçlendirilmelidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1]- TORTOP NURİ; "Özerk, Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı", *Amme İdaresi Dergisi*, C. 24., S. 4, Ankara, 1991.
- [2]- KELEŞ RUŞEN; *Yerel Yönetimler*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1983.
- [3]- ERYILMAZ BİLAL; *Kamu yönetimi*. 2. B., Alfa Basım, İzmir, 1995.
- [4]-SAMUEL HUMES, EILEEN MARTİN; *The Structure of Local Government*, London, 1969.
- [5]-MURRAY BOOKCHİN; *The Limits of the City*. Harper, 1974.
- [6]-TORTOP NURİ; "Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. C.5, S. 5. Ankara, 1996.
- [7]-KELEŞ RUŞEN; *Kentleşme Politikası*. 2. B., Özkan Matbaacılık, Ankara, 1993.
- [8]-TORTOP NURİ; "Demokratik Mahalli İdare Anlayışının İlkeleri", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. C. 1. S. 3. Ankara, 1992.
- [9]-DİLLYS HILL; *Democratic Theory and Local Government*, London, 1960.
- [10]-J. M. MACKINTOSH; *The Devolution of power: Local*

democracy Regionalism and Nationalism,
Penguin. Middlesex, 1968.

[11]-M. P. BARBER: **Local Governnt.** London, 1969.

[12]-DILYS HILL ; **Participating in Local Affairs.** London,
1970.

[13]-HERMAN FINER : **English Local Government,** London,
1950.